

Valsts pētījumu programma "Letonika: pētījumi par vēsturi, valodu un kultūru" 2008. gadā

2008. gada 15. decembrī Latvijas Zinātņu akadēmijā notika Valsts pētījumu programmas "Letonika" un Latvijas Republikas proklamēšanas 90. gadadienai un mūsdienu ortogrāfijas simtgadei veltītā Letonikas gada (2008) rezultātu sabiedriskā apspriešana. Piedalījās projektu vadītāji, programmā iesaistīto augstskolu vadītāji, Irina Arhipova (LR IZM), Māris Veliks (LR IZM), Agrita Ozola (Tukuma muzejs), LZA vadība, projektu dalībnieki. Referēja programmas koordinatore akadēmiķe *Dr. habil. philol.* Ilga Jansone.

Vērtējot programmas izpildes rezultātus 2005.–2008. gadā, tika secināts, ka programma īstenota sekmīgi. Noorganizēti divi Letonikas kongresi: I kongress 2005. gada oktobrī Rīgā (24.–25.10.) un Daugavpilī (21. 10.). Letonikas II kongress notika 2007. gada oktobrī Rīgā (30.–31.10.), Liepājā (25.–26.10), Valmierā (31.10.) un Daugavpilī (12.–14. 11). Kongresa plenārsēde bija skatāma internetā. Aktualitātes interesentiem atspoguļo Letonikas mājaslapa <http://letonikasprogramma.lv>

Šajos gados publicēti 112 izdevumi, no tiem 2008. gadā – piecdesmit pieci. Publicēti 1033 raksti, t. sk. 2008. gadā – 470. Noorganizētas vairāk nekā 70 starptautiskas un Latvijas mēroga zinātniskās konferences, no tām Letonikas gadā – 25 (piem., "Hanzas pilsēta Rīga kā starpniece starp Austrumiem un Rietumiem", starptautiska konference, veltīta Rīgas arheoloģiskās izpētes 70 gadiem (23.–24.09.), XXIII Baltijas zinātņu vēstures konference (9.–10.10.), "Latvijas valsts neatkarība: ideja un realizācija" (13.–14. 11.), "Lāčplēša ceļš pasaulē. Latviešu eposs un Eiropas eposu tradīcijas" (10.–11. 11) u. c.)

Izdots CD-ROM "Jelgava: arhitektūras un mākslas virtuālā rekonstrukcija" latviešu un vācu valodā, 2008. g. – otrs, papildinātais izdevums. Izveidotas 18 datu bāzes, no tām 2008. gadā publicētas divas. Letonikas gadā atjaunota un klausītāju interesi un atsaucību guvusi priekšlasījumu tradīcija. Rīgā, Jelgavā, Valmierā un Daugavpilī notikuši 28 priekšlasījumi, nolasītas 45 populārzinātniskas lekcijas. Sarīkotas 10 Letonikas tematikai veltītas izstādes – īsi pirms Letonikas II kongresa un II Letonikas kongresa dienās – „Valsts pētījumu programma "Letonika"", "Letonikas avoti: Latvijas piekraste" un "Nevardarbīgā pretošanās dokumentos un publikācijās". Letonikas gadā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā (LAB) un ar tās līdzdalību atklāja četras izstādes – jūnijā "Latviešu ortogrāfijai – 100", septembrī Ventspilī, Galvenajā bibliotēkā "Kurzemes piekraste: Letonikas avoti", oktobrī – "Baltijas zinātņu vēsture" un novembrī – "Latvijas neatkarības veicinātāji – E. Virza, A. Speke".

2008. gada dati rāda, ka programmas projektos iesaistīti studējošie: 33 doktoranti, 15 maģistranti, 14 bakalauri. Informācija par Letonikas tematiku regulāri parādās presē.

LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa koordinē izcilo valodnieku K. Mīlenbaha/J. Endzelīna pieminēkļa izveidi (atb. akadēmiķe I. Jansone). 23. aprīlī laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" publicēts "Kārļa Mīlenbaha un Jāņa Endzelīna pieminēklis (piemiņas zīme). Konkursa noteikumi un programma". Pieteikušies 11 dalībnieki, noticis konkurss, noteikti uzvarētāji (G. Panteļejevs/A. Veidemanis), veikta maketēšana dabā, pieminēklim paredzētajā vietā pretī LU galvenajai ieejai starp Raiņa bulvāri un Timma tiltiņu. Turpinās sadarbība ar LU, Rīgas Latviešu biedrību un Rīgas Doma finansējuma meklēšanā, lai pieminēkli uzceltu līdz 2009. gada rudenim, Latvijas Universitātes 90. gadadienai.

Sēdes dalībnieki iepazīs ar plašu publikāciju un rokrakstu izstādi. Latvijas Zinātņu akadēmijas 2008. gada desmit nozīmīgāko zinātnes sasniegumu vidū iekļauta Letonikas programmā izstrādātā monogrāfija: Valdis Blūzma, Tālav Jundzis, Jānis Riekstiņš, Heinrihs Strods, Džīns Šārps. Nevardarbīgā pretošanās: Latvijas neatkarības atgūšanas ceļš (1945–1991). Rīga: Latvijas Zinātņu akadēmija, 2008. 640 lpp.

2009. gada rudenī paredzēts III Letonikas kongress – valsts pētījumu programmas izpildes kopsavilkumam un Letonikas perspektīvu iezīmēšanai 2010.–2014. gadā.

Programmā "Letonika" aizsākto darbu pabeigšanai nepieciešams valsts finansējuma turpinājums 2009. gadā.

Par sēdi sk. "Izglītība un Kultūra", 18. 12. 2008.